

Bij OC Styrka erkennen we de impact die grensoverschrijdend gedrag heeft op de mensen die daarbij betrokken zijn, zowel medewerkers, cliënten/leerlingen als de organisatie. Om een richting te geven aan deze grenzen en hoe wij hiermee omgaan, werd de GrensWijzer ontwikkeld. Deze wijzer is geen strikte grensafbakening, maar een hulpmiddel dat inzicht geeft in welk gedrag wij als organisatie als grensoverschrijdend beschouwen en hoe we daarmee omgaan.

Belangrijk is dat de tabel zich richt op het gedrag en niet op de persoon. Impact is er, ongeacht de persoon of beperking. De brede toepassing hiervan helpt ons om consequent en effectief te reageren naar gedrag en impact in alle contexten binnen onze organisatie. Het geeft erkenning en zet aan tot **dialogoog en samenwerking** rond grenzen. Daarnaast willen we nog eens sterk benadrukken dat de Grenswijzer een **hulpmiddel** is, geen methodiek. Het biedt een kader waarin organisatiegrenzen worden geschetst, maar erkent ook de waarde van persoonlijke grenzen. Persoonlijke grenzen krijgen steeds aandacht en erkenning, naast deze organisatiegrenzen. Het is een **én-én-verhaal**, waarin beide aspecten als even belangrijk worden beschouwd.

De Grenswijzer dient als krachtig signaal dat grensoverschrijdend gedrag binnen onze organisatie serieus wordt genomen en we hier aan de hand van dialoog en samenwerking op een constructieve manier mee willen omgaan. **Bij OC Styrka streven we naar wijs omgaan met grenzen.**

Wat lees je in deze tabel?

De tabel onderscheidt vijf categorieën van gedrag bij cliënten/leerlingen, aangeduid met de kleuren blauw, groen, geel, rood en zwart. Deze categorieën moeten niet als afzonderlijke fasen worden gezien, maar als een **opeenvolgende opbouw**. Vooral in de tabel 'reactie' is het belangrijk te begrijpen dat de voorgaande categorieën vaak al zijn doorlopen.

Per categorie vind je:

- **Kenmerken** van het gedrag
- De aangewezen **reactie(s)** bij dit gedrag die tegemoetkomt aan ons methodisch handelen van OC Styrka. Per categorie verwijzen we naar het signaleringsplan. In deze GrensWijzer omschrijven we de 'reactie' heel algemeen, maar in de praktijk worden deze op maat vertaald a.d.h.v. het signaleringsplan.
- Wanneer we moeten **registreren** en welke **vlag** bij deze feiten hoort.
- **Wie** er op de hoogte moet gebracht worden van het incident.
- Wanneer **nazorg** kan aangevraagd of aangeboden worden.
- Of een **herstel** is aangewezen.

Tussen de blauwe en de groene categorie, vind je een '**prikkelraad**' of '**grens**'. Deze geeft aan dat er vanaf dit punt een grens wordt overschreden. We benadrukken hierbij dat het belangrijk is om al in de **blauwe fase te reageren** bij het opmerken van lichte spanningen, deze fase is essentieel in het **preventief** handelen en het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag.

Hoe gebruik je deze tabel?

De GrensWijzer biedt de organisatie, teams en medewerkers **richting en concrete handvaten**. Het kan als toetssteen gebruikt worden voor afspraken m.b.t. het omgaan met grensoverschrijdend gedrag. Het vraagt om een vertaalslag naar praktische procedures en protocollen die congruent zijn met dit bredere kader.

De tabel zet aan tot:

- Dialogoog en samenwerking: de categorieën dienen als werkmateriaal om op teamniveau dialoog aan te gaan over het stellen van grenzen, eigen ervaringen rondom grenzen te benoemen en te interveniëren bij grensoverschrijdend gedrag. Dit helpt teams om naar één lijn toe te werken en die te bewaken.
- Aandacht voor registratie, nazorg en herstel: als organisatie willen we inzetten op deze thema's om zo de impact te verkleinen en de continuïteit te waarborgen.

Daarnaast vraagt het:

- Aanpassing aan het (sociaal-emotioneel) ontwikkelingsniveau en de problematiek: de aanpak bij agressie-incidenten kan worden afgestemd op het ontwikkelingsniveau en de problematiek van de cliënt.
- In kaart brengen van de context: de aanpak kan ook verschillen naargelang de context waarin een incident zich voordoet.
- Bewust handelen: het blijvend bewustzijn bij elke stap of reactie, inclusief oog voor uitzonderingen.

Totstandkoming tabel

De tabel is het resultaat van een prikkelraadoefening in de werkgroep agressie, begeleid door externe procesbegeleiding van D-na. De leden van de werkgroep voerden een discussie over welk gedrag zij als lastig of agressief zien en vanaf wanneer gereageerd zou moeten worden. Ze stonden hierbij ook stil bij persoonlijke en professionele grenzen ten aanzien van dit gedrag. Zo kwam de werkgroep tot vijf categorieën van grensoverschrijdend gedrag en de bijbehorende verwachte handelwijze per categorie. Elke medewerker kreeg de kans hier feedback op te geven en werd daarna aangepast en goedgekeurd door de directies van elke entiteit.

Kanttekening:

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is een onderdeel van grensoverschrijdend gedrag, toch verwijzen we voor SGOG naar het vlaggensysteem van SENSOA om de vlag te bepalen.

Versie: 18/03/2026

AFKORTINGEN

GOG: Grensoverschrijdend gedrag
IMII: **Intervisie Methode** om **Impact** bij onaangename **Incidenten** te bespreken
PTV: Persoons -en Teamgerichte Veiligheidstechnieken
VBM: Vrijheidsbeperkende maatregelen

	GEDRAGSKENMERKEN	REACTIE (METHODISCH HANDELEN)	REGISTREREN	WIE OP DE HOOGTE BRENGEN?	NAZORG	HERSTEL
CONFORM GEDRAG	Constante aandacht voor gedragsverandering: <ul style="list-style-type: none"> - Non-verbale signalen (zuchten, blokkeren, negeren, ...) - Lichte uitingen van frustratie, spanning, stress, ... - Het welbevinden van de cliënt of leerling 	Vroegtijdig opmerken van deze gedragskenmerken: <ul style="list-style-type: none"> - Observeer en deel in teambesprekingen Vroegtijdig ingaan op deze gedragskenmerken: <ul style="list-style-type: none"> - Kanaliseer - Benoem wat je ziet - Geef taal aan emoties - Ga in op de onderliggende emoties - Toon begrip - Blijf alternatieven aanreiken en aanleren - Maak en/of evalueer het signaleringsplan 	N.v.t.	MFC: team, TB SLO: gedragscoach SSD: team SSW: team	- IMII wenselijk	N.v.t.
GOG	<ul style="list-style-type: none"> - Eenmalig - Omkeerbaar d.m.v. methodisch handelen - Communicatie is mogelijk - Geen persoonlijke lading - Verbale agressie 	<ul style="list-style-type: none"> - Volg signaleringsplan - Benoem gedrag - Kanaliseer - Ondersteun - Leidt af - Toon begrip - Maak tijd om in dialoog te gaan - Reik alternatieven aan 	Wenselijk 	MFC: team, TB SLO: gedragscoach, LB SSD: team, LB, coach SSW: team, LB	<ul style="list-style-type: none"> - IMII wenselijk - Eerste opvang door collega/team - Nazorg op aanvraag 	Rekening houden met de nood aan herstel van: <ul style="list-style-type: none"> - Cliënt/leerling - Groep - Medewerker - Team
HERHAALDELIJK GOG	<ul style="list-style-type: none"> - Herhaaldelijk groen gedrag - Omkeerbaar d.m.v. methodisch handelen - Communicatie is nog mogelijk - Gedrag dat persoonlijk gericht is - Manipulatief gedrag zonder persoonlijke dreigingen - Denigrerend gedrag - Positief leefklimaat onder druk - Emotionele impact - Materiële agressie 	<ul style="list-style-type: none"> - Volg signaleringsplan - Benoem en begrensd dit gedrag - Controle nemen - Breng cliënt/leerling terug naar de realiteit - Reik alternatieven aan 	Verplicht 	MFC: team, TB, CV SLO: gedragscoach, LB SSD: team, LB, coach, coördinator, pedagogisch coördinator SSW: team, LB en pedagogisch coördinator	<ul style="list-style-type: none"> - Eerste opvang door collega/team - Nazorg op aanvraag - IMII 	Rekening houden met de nood aan herstel van: <ul style="list-style-type: none"> - Cliënt/leerling - Groep - Medewerker - Team
ERNSTIG GOG	<ul style="list-style-type: none"> - Bovenstaand methodisch handelen werkt niet meer - Communicatie niet meer mogelijk - Persoonlijke dreigingen - Veiligheid komt in gedrang - Zware emotionele impact - Materiële agressie - Fysieke agressie 	<ul style="list-style-type: none"> - Volg signaleringsplan - Overnemen - Breng jezelf en de groep in veiligheid - Schakel hulp in - Eventueel PTV/VBM volgens de richtlijnen - Incident op verplaatsing: hulpdiensten 	Verplicht 	MFC: team, TB, CV SLO: gedragscoach, LB, directie SSD: team, LB, coach, coördinator, pedagogisch coördinator, directie SSW: team, LB, pedagogisch coördinator en directie	<ul style="list-style-type: none"> - Eerste opvang door collega/team - Aanbod door nazorgteam 	Rekening houden met de nood aan herstel van: <ul style="list-style-type: none"> - Cliënt/leerling - Groep - Medewerker - Team
ZEER ERNSTIG GOG	<ul style="list-style-type: none"> - Veiligheid is weg - Zware emotionele impact - Fysieke agressie - Dreigingen met wapen - Risico voor welzijn en gezondheid van cliënt of leerling en/of omgeving 	<ul style="list-style-type: none"> - Volg signaleringsplan - Breng jezelf en de groep in veiligheid - Schakel hulpdiensten in - Eventueel PTV/VBM volgens de richtlijnen 	Verplicht 	MFC: team, TB, CV, directie SLO: gedragscoach, LB, directie en algemene directie SSD: team, LB, coach, coördinator, pedagogisch coördinator, directie SSW: team, LB, pedagogisch coördinator en directie	<ul style="list-style-type: none"> - Eerste opvang door collega - Aanbod door nazorgteam - Eventueel verdere doorverwijzing 	Rekening houden met de nood aan herstel van: <ul style="list-style-type: none"> - Cliënt/leerling - Groep - Medewerker - Team